

Sverigedemokraterna, medierna och demokratin

Johan Sjölund
Martin Spaak
Martin Trygg

Journalistprogrammet 120p
JMG

Göteborgs Universitet
Tredje terminen, ht 2008

Handledare: Johannes Bjerling

Varför granska dem som granskar sd?

2010 är det val igen. När denna ledare skrivs har en opinionsundersökning precis publicerats där Sverigedemokraterna stöds av 4.2 procent av de tillfrågade. De är därmed lika stora som kd.

Sd är ett omstritt parti. Själva säger de sig vara ett parti som står för trygghet och tradition. Ska man tro deras historia står de för något helt annat.

Vår ambition med denna tidning är att belysa journalistiken kring detta parti i tre valrörelser. Vi vill med detta ge en ökad insikt om hur journalistiken sett ut och hur den bör se ut.

Att titta på dessa frågor är viktigt av flera anledningar.

Ett parti som ofta refereras till som högerextremt har plötsligt fått folkligt stöd i en mängd kommuner och siktar nu mot riksdagen. Hur vi journalister bemöter dem är därför oerhört viktigt. Dels för att vi har ett demokratiskt uppdrag, dels för att om vi ignorerar dem riskerar vi att tappa vår trovärdighet hos allmänheten. Att stänga partiet ute från debatten kan omöjligt vara bra för journalistiken.

Argumenten för att partiet inte hör hemma i den offentliga debatten är att partiet kan ses som rasistiskt och antidemokratiskt.

Men om partiet nu är sådant, blir det inte än mer viktigt för oss journalister att sköta vårt jobb och

bedriva en saklig granskning av dem?

Att förankra politiska partiers olika förslag och utspel i ideologin bakom de putsade förslagen borde vara självklart. Detta gäller inte bara för sd utan även för övriga partier. Christian Munthe, professor i praktisk filosofi anser att folkpartiet har varit en ideologisk murbräcka för sd med sitt förslag om svenskprov för invandrare. Media måste börja reagera och gräva djupare i dessa frågor. Senast ut är moderaterna som vill införa ett kontrakt för vad invandrare måste uppfylla för att få rätt att vara i Sverige. Sd jublar nog i kulisserna. ■

JS, MT, MS

”Det finns en ångest i den svenska journalistkåren. Det har varit svårt att placera Sverigedemokraterna på höger- vänsterskalan i politiken.”

Lars Nord, professor i politisk kommunikation, angående journalisters sätt att hantera sd.

”Det är så enkelt att bara hata. Det är mer intressant att diskutera partiets ideologi.”

Niklas Orrenius, reporter på Sydsvenskan.

Kultur.....	sidan 4
Bakgrund.....	sidan 6
Mediebevakning	
vs. valresultat.....	sidan 8
Journalistiken i praktiken.....	sidan 10
Analys.....	sidan 14
Sd det nya	
arbetarpartiet?.....	sidan 15
Niklas Orrenius.....	sidan 16
Christian Munthe..	sidan 18
En krönika.....	sidan 19
Andra vägar	
att gå.....	sidan 20
En krönika till.....	sidan 21
Debatt.....	sidan 22
Summering.....	sidan 23
Omslagsbild:	Carina Elmäng

Johan Sjölund
carljohansjolund@gmail.com

Martin Spaak
martin.spaak@gmail.com

Martin Trygg
e.m.trygg@gmail.com

Det demokratiska uppdraget

Det talas ofta om journalistik i högtidliga ordalag. Att journalistiken och massmedia har ett demokratiskt uppdrag är kanske det ståtligaste vi har att komma med. Men. Vad innebär detta demokratiska uppdrag, egentligen?

Den svenska pressutredningen från 1994 slår fast:

"Massmedierna fullgör tre uppgifter som är särskilt angelägna för den fria åsiktsbildningen, nämligen uppgiften att förse medborgarna med sådan information att de fritt och självständigt kan ta ställning i samhällsfrågor, uppgiften att granska de inflytelserika i samhället och uppgiften att låta olika åsikter komma till tals."

På den lokala tidningsredaktionen kan det formuleras ungefär så här:

Vi försöker hjälpa människor att välja, vi berättar vad vi vet och speglar de företeelser som förekommer i samhället, och vi stänger ingen ute från insändarsidorna så länge de håller sig inom lagens ramar.

Demokratiutredningen från år 2000 argumenterar för att Sverige bör betraktas som en deltagardemokrati med deliberativa kvaliteter. Kortfattat innebär det ett folkligt engagemang i politiken, framförallt kanaliserat genom de av tradition starka folkrörelserna i landet. Det deliberativa, eller

samtalsdemokratiska, inslaget, handlar om att vi diskuterar oss fram till politiska beslut med hjälp av rationella och opartiska argument.

Vi hävdar att det också finns konkurrensdemokratiska ingredienser i det svenska politiska systemet. Det betyder att politiska eliter tävlar om väljarnas röster med jämna mellanrum.

Det ena utesluter dock inte det andra, alla existerande demokratier har inslag av flera modeller.

Jesper Strömbäck, professor i journalistik och politisk kommunikation, har sammanfattat de olika krav som bör ställas på den politiska journalistiken, beroende på vilken demokratimodell som betonas. Vi menar dock att de hänger ihop och att alla är lika viktiga. Därför utgår vi från alla dessa krav för att precisera det demokratiska uppdraget, och frågar oss:

Förmedlar journalistiken information om Sverigedemokraternas verklighetsbeskrivning? Får vi veta något om partiets ideologiska principer eller sakpolitiska åsikter? Berättar någon om hur sd har agerat under föregående mandatperiod, eller vilka konsekvenserna kan bli om deras förslag genomförs?

En annan viktig fråga är hur ofta sd kommer till tals. Även det ska

vi ta reda på. Men en granskande journalistik handlar om mer än att låta någon uttala sig. Därför ska vi också titta på hur det är ställt med journalisternas förmåga att ställa relevanta följdfrågor.

Alla dessa frågor kan besvaras med siffror. Vi räknar helt enkelt hur ofta det ena eller det andra förekommer i de undersökta tidningarna.

Utöver det kommer vi även att presentera en djupdykning av mer kvalitativt snitt. Där tittar vi lite närmare på *hur* det skrivs om sd, framförallt i termer av neutralitet.

Kort sagt: Vi ska försöka reda ut hur svenska journalister uppfyller sitt demokratiska uppdrag när det gäller att bevaka Sverigedemokraterna.

Men håll ut, tidningen i din hand erbjuder mycket mer än torr statistik och djupsinniga analyser. En mängd röster – från såväl forskarvärlden som journalistbranschen – kommer att belysa frågan ur nästan lika många perspektiv.

Med hjälp av dessa röster ska vi även försöka reda ut hur journalister *bör* förhålla sig till sd, samt om det finns några generella samband mellan mediebevakning och valresultat. ■

Välkommen!

JS, MT, MS

3 TIDNINGAR, 3 VAL, 3 ORTER

I undersökningen ingår dessa tidningar:

- Trollhättans Tidning (TTELA)
- Helsingborgs Dagblad
- Mora Tidning

Tidsmässigt är undersökningen avgränsad till de tre sista veckorna av valrörelserna

- 1998
- 2002
- 2006

I undersökningen har vi räknat det totala antalet artiklar där ett politiskt parti, eller en representant för ett politiskt parti, är huvudaktör. Med det menar vi att de nämns i rubrik, ingress eller bildtext. När det gäller insändare saknas ofta ingress

och bildtext. Där räcker det med att politiska partier nämns, eller att det är en representant för ett parti som skrivit under insändaren.

Av totalt 3038 artiklar är sd huvudaktör i 61 st. Det är dessa vi kommer att titta

Denna avgränsning ger oss möjlighet att studera om mängden mediebevakning hänger ihop med valresultatet på orter där stödet till sd

- Minskar (Trollhättan)
- Ökar (Helsingborg)
- Är – relativt – oförändrat (Orsa)

närmare på med hjälp av frågorna ovan. Till det kommer 46 artiklar som handlar om andra partier, men där sd nämns i något sammanhang. Dessa inkluderar vi när vi anger den totala mängden medial uppmärksamhet för sd.

Krönika: "Glöm inte ideologin", sidan 21

"Begreppen rasism och främlingsfientlighet har över huvud taget inte diskuterats närmare, och oavsett hur man väljer att tolka sd:s ideologi är det frågor som behöver lyftas fram."

Nyrasism - inte bara biologi

Sverigedemokraterna beskylls ofta för främlingsfientlighet och rasism. Själva tar de avstånd från sådana epitet. Vem - om någon - som har rätt, beror på hur man definierar begreppen.

Den officiella definitionen av rasism, som bland annat regeringen utgår från, är att det är en ideologi som rangordnar människor efter biologiska, rasliga kriterier. Främlingsfientlighet å andra sidan förknippar många med kultur och kulturell tillhörighet, en slags skeptisk motvilja till det som är främmande och annorlunda. Alla är däremot inte av den uppfattningen att det är någon större skillnad mellan rasism och främlingsfientlighet, utan menar att dessa fenomen är uttryck för samma strukturer; motviljan inför det främmande och ett uppdelande av människor i kategorierna "vi" och "dom".

Sverigedemokraterna har försökt tvätta bort sin rasistiska stämpel och säger att de inte längre är rasistiska eller främlingsfientliga. "Vi tar bestämt avstånd ifrån rasism! Sd anser att alla människor har lika värde och att detta värde är och måste vara okränkbart", står det på sd:s hemsida.

Däremot har sd en syn på kultur som något statiskt och oföränderligt. Det skulle innebära att människor från andra kulturer för

alltid kommer att stå utanför den kulturgemenskap som sd kallar "den svenska". Den brittiske sociologen Paul Gilroy hävdar att kulturell tillhörighet ofta uppfattas som pseudobiologisk, att ras och kulturtillhörighet flyter ihop och förväxlas.

Om den kulturella tillhörigheten också är huggen i sten, är rangordning efter denna lika orättvis som rangordning efter ras. Postkolonial forskning kallar detta för nyrasism.

PATRIZIA LORENZONI är idéhistoriker och forskar vid Göteborgs universitet. Hon säger att man i USA och Storbritannien använder ordet ras utan att syfta på biologi.

- I andra språk används ras som en social kategori, men den diskussionen har inte nått utanför den akademiska världen i Sverige.

Den officiella definitionen av rasism som rasideologi är allt för snäv och utesluter därför de flesta problem som i grund och botten har med rasism och göra, menar forskaren Birgitta Löwander. Rasismen blir ett begränsat problem

om den får definiera sig själv. Det finns till exempel endast ett fåtal personer i Sverige som är öppett rasistiska. I antologin *Mörk magi i vita medier* skriver Birgitta Löwander att rasism i media ofta exemplifieras med hjälp av våld, brott och nazism, och illustreras sällan som det strukturella problem som många hävdar att det är. Hon kritiserar också nyhetsförmedlingen om främlingsfientliga partier för att inte försöka förklara dessa strömningar med hjälp av forskning inom området. Istället avfärdas främlingsfientlighet ofta som ett uttryck för folkligt missnöje eller dålig konjunktur.

Som ytterligare ett exempel på hur forskning inte vunnit gehör i den politiska offentligheten nämner Patricia Lorenzoni det svala mottagandet av Masoud Khamis omdiskuterade utredning om makt och strukturell diskriminering, *Integrationens svarta bok*.

- I forskarsammanhang var det inget märkvärdigt men politikererna ville inte kännas vid den.

Utredningen visar att rasism inte bara är ett uttryck av enskilda människors intentioner, utan av

Foto: Carina Elmång (vänster), wikimedia commons (höger)

sociala och politiska strukturer.

– Rasism handlar om roller och maktrelationer i samhället, inte bara om ytliga fördomar, säger Patricia Lorenzoni.

JOURNALISTEN OCH författaren Behrang Kianzad har skrivit mycket om strukturell rasism och främlingsfientlighet och menar att det är ett utbrett problem i Sverige. I utredningen *Det blågula glashuset* konstateras det att kunskapen om strukturell diskriminering är bristfällig, och att Sverige ligger långt efter många andra länder på detta område.

Samtidigt blundar det för detta, menar han.

– Vi lever i en ide om att det inte finns rasism i Sverige, men det finns ingen solidaritet längre. 100 000 människor röstar på sd för att de är rasister och inget annat.

Hur är det då med sd och deras ideologi, är det rasism?

Nej, hävdar de själva bestämt.

Ja, hävdar Behrang Kianzad, lika bestämt.

– De är rasister som gör skillnad på människor och människor.

Patricia Lorenzoni är av samma uppfattning.

– För mig är det solklart att sd för en rasistisk retorik, även om den inte är biologistisk.

Marie Demker, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet, menar att det är viktigt att inte polarisera eftersom det finns en fara i att peka ut allt som man inte gillar som rasism.

– De är inte rasister, de är främlingsfientliga. De var

rasister men de är inte det längre.

Hon gör alltså en distinktion mellan främlingsfientlighet och rasism, och menar att det finns en risk att rasismen trivialiseras om definitionen blir för vid.

– Man kan säga att främlingsfientlighet är en kulturell fråga, att man uppfattar människor som bärare av kulturella värden, det vill säga traditioner eller sedvänjor. Alltså som bärare av någonting som är främmande, och det är det som man då är negativ mot, man ser det som ett hot.

Marie Demker poängterar dock att hon har ett statsvetenskapligt perspektiv på rasism och inte ett kulturvetenskapligt, och definierar rasism i enlighet med den gängse uppfattningen.

– Däremot om man är rasist, så har man ju uppfattningen att människors hudfärg och genetiska, biologiska paketering, är bestämmande för hur en människa fungerar. Och om man då tar det ytterligare ett steg, så anser ju en riktig rasist att också att vissa raser är överlägsna andra.

Patricia Lorenzoni efterlyser lite mer kompromisslöshet och ett modigare samtal inom politik och media. Vilka tjänar på att strukturerna bevaras, vilka hotas om de rivs upp? Vilka är de ekonomiska intressena?

Hon är också kritisk till medias benägenhet att ge sd en plattform.

– Vilken samtalston är acceptabel i det offentliga rummet? Jag tycker att svenska tidningar är fega, eller så har de en övertro på det goda samtalet. ■

Sverigedemokraterna - ett parti som alla andra?

Från 1920-talets nationella rörelse till städat politiskt parti? Vi ger en bakgrund och historik till vilka Sverigedemokraterna är och har varit.

För att förstå varför det är viktigt att granska sd måste man veta lite om deras historia. När journalister pekar på sd:s förflutna får de ofta mothugg med att andra partier också har ett mörkt förflutet. Problemet med detta argument är att sd är ett ungt parti, de startades 1988 och hade problem långt in på 90-talet och även på 2000-talet har det uppdragats interna skandaler. Så är det verkligen något de inte vill ha i partiet?

DEN NATIONELLA rörelsen har funnits i Sverige sedan 1920-talet. Den innefattar både nazistiska och fascistiska organisationer, alla med olika idéer om hur Sverige borde vara. Det som kan sägas vara deras gemensamma nämnare är deras antidemokratiska förhållningssätt. Allmän rösträtt var något förkastligt, och kvinnans rösträtt som infördes 1921 var katastrof för Sverige.

Under 30- och 40-talen var det judarna som fick stå som syndabocker. Det sades att Sverige inom 20 år skulle bli en judisk lydstat om detta fick fortgå. "Detta" i sammanhanget var demokrati, kommunism, liberalism eller vad som för tillfället passade.

Judarna kom senare att bytas ut mot invandrare under 70-talet,

och senare har det blivit muslimer. Idag är det också det mångkulturella samhället som får vara fienden. Sd har gjort det till lite av sin paroll idag att ett mångkulturellt samhälle är av ondo. Detta framgår tydligt om man läser deras partiprogram. Vi återkommer senare till vad detta egentligen betyder. En annan skillnad jämfört med tidigare är att den nationella rörelsen helt plötsligt blivit demokratisk. Nu kallar man de andra partierna antidemokratiska.

1988 BILDADES SD ur BSS – Bevara Sverige Svenskt. BSS var aldrig någon speciellt stor organisation. Det var en kampanjorganisation som bestod av en mängd mindre organisationer. Detta var givetvis ohållbart, precis som tidigare hade man mängder av idéer om hur man skulle uppnå sitt mål. Den gamla skolan aktivister såg fortfarande bakåt och lutade sig mot antisemitiska konspirationsteorier. Där fanns också aktivister som marscherade och delade ut flygblad. Det fanns också extremt våldsamma falanger.

Den andra delen, de som var flest, var sådana som insåg att man måste putsa fasaderna. Man måste förändra sig i grunden. Det var dessa som kom att ta på sig slips

och kavaj och överge det gamla och istället bilda ett parti. Man blickade inte bakåt mot den gamla svenska nationella rörelsen utan blickade istället ut mot Europa och då främst mot Frankrikes Jean-Marie Le Pen och hans högerextrema Front National som på senare tid har rönt stora framgångar.

Man hade 1986 gjort ett försök med Sverigepartiet. Detta ledde dock till interna stridigheter och en mängd uteslutningsprocesser.

1988 TOG MAN nya tag och bildade sd. Grundarna var Leif Zeilon, som också var en av grundarna till BSS, Sven Davidsson som kom från Nysvenska rörelsen och var den första ledaren för BSS, Jerker Magnusson, Ulf Ranshede, Johan Rinderheim, som är den enda av grundarna som finns kvar idag, Lars Ljung och Johnny Bergh. Johnny Bergh försvann dock redan efter några månader. En annan viktig person i sammanhanget var Anders Klarström som blev sd:s första partiledare.

Partiet försökte redan här framstå som städat och seriöst. Man rekryterade nytt folk som inte visste något om var partiet kom ifrån. Många i styrelsen var direkt hämtade ifrån den nationella rörelsen, flera av dem var dömda för vålds-

ra-
let.
let
nte
are
de

at-
m-
och
ael
och
än-

se-
lla
en.
en
ar-
lad
ck-
ligt
itår
lan
la"
on-

ved
ved
ital

Då
ren
och
lm,
ivit
ger-
rna

FOTO: JONAS SUNDBERG/EXPO

Sverigedemokraterna som vi var vana att se dem; skinnskallar och uniformerade nazister samlas till Engelbrektsmarsch 1994.

Sverigedemokrater anno 1994.

Bild hämtad ur boken "Sverigedemokraterna från insidan".

brott och hade kopplingar till kriminell eller nazistisk verksamhet. En av dem som gick med i partiet var den tidigare moderaten Niklas Krantz som garanterades att partiet var seriöst och att medlemmarna var "rena". När det uppdagades hur det egentligen stod till bröt han omedelbart med partiet.

Idag menar sd att de nazistiska kopplingarna var "barnsjukdomar" som man nu städat bort. I själva verket grundades sd av kända nazister och fascister. Nazistkopplingarna till personer var så sent som 1995 42 procent.

Samma år, 1995, fick partiet en ny partiledare som inte hade kopplingar till den gamla nationella rörelsen. Efter det sjönk även nazistkopplingarna inom partiet. Mikael Jansson, som han heter, hade ett förflutet inom centerpartiet och visste hur politiskt arbete går till.

Under hans ledning städades det gamla ut, eller sopades under mattan i många fall. 2001 hade interna stridigheter åter seglat upp och partiet splittrades i två. Sd utslöt Anders Steen, som var fullmäktigeledamot i Haninge, och Tor Paulsson. Dessa två svarade med att bilda Nationaldemokraterna. Nu tappade sd en stor del av sina aktivister, de som delade ut flygblad och stod för fotarbetet i partiet. Dessa valde att följa med Steen och Paulsson. Även större delen av sd i Haninge gick över till nd och i valet 2002 tappade sd sina båda mandat i Haninge till nd.

På senare tid har sd ägnat sig åt att odla ett förakt mot politiker och hävdar att de är "svenskfientliga". Det mångkulturella samhället har skapat en "svenskfientlig" kultur där svenskar prioriteras ner till förmån för invandrare. Vad ut-

trycket svenskfientlighet står för har partiet haft svårt att definiera i intervjuer. Samma sak gäller vad en svensk är.

Fram till idag har sd fortsatt sin städning i partiet och framhäver sig idag som ett parti som värnar om "trygghet och tradition". Man vill satsa på de äldre, man vill inte ha ett mångkulturellt samhälle då det skapar otrygghet och man säger nej till EU. Oavsett inriktning på frågor - brottslighet, skatter, jobb - så bottnar allt i att det är det mångkulturella samhällets fel. ■

MARTIN TRYGG

Källor:
Sverigedemokraterna från insidan
Sverigedemokraterna: den nationella rörelsen
<http://www.sverigedemokraterna.se>
www.expo.se

Mediebevakning vs. valresultat

Vår undersökning visar att den totala mängden medieuppmärksamhet för Sverigedemokraterna går hand i hand med deras valresultat. Med anledning av detta passade vi på att ställa ett par frågor till Kent Asp, professor i journalistik vid Göteborgs universitet.

Hur ser sambandet ut mellan mediebevakning och valresultat?

– Det finns ett samband mellan valresultat och huruvida ett parti kommer fram i gynnsam dager i media under valrörelsens sista månad.

Men en negativ bevakning kan också vara någonting positivt för ett parti, eftersom de då hamnar i debattens centrum.

Däremot är utrymmet som sådant långt ifrån det viktigaste. Tänk bara på moderaterna i samband med valstugereportaget, eller folkpartiets dataintrång i senaste valet. Då fick dom ju enorm uppmärksamhet, stort utrymme, men det klart att inte det var något positivt.

Vilken roll spelar det om mediebevakningen är positiv eller negativ?

– Det spelar roll, åtminstone så länge vi talar om etablerade partier. Däremot är det lite annorlunda mekanismer som gäller för den här typen av nya partier. Också en väldigt ogynnsam behandling kan vara positiv. Sd får nästan per de-

Kent Asp.

Foto: Göran Olofsson

finition ganska negativ bevakning, och på så sätt påminner de om Ny demokrati. I Ny demokratis fall så menade de att journalisterna tillhörde etablissemangen, och de själva var emot etablissemangen. Så varje gång de fick negativ publicitet bekräftade det deras egen

världsbild, de blev martyrer. Den retoriken finns hos alla populistiska partier i någon mening.

Mängden mediebevakning i vår undersökning följer valresultaten för sd nästan exakt. Vad tänker du om det?

– Det är ju jättekul att ni fått ett sånt resultat. Ni ser ett tydligt samband över tid, att ju större uppmärksamhet de får, desto bättre går det i kommunalvalen. Men då kommer vi till den här frågan som vi aldrig riktigt kan lösa. Beror det på att mediernas bevakning gör att SD får bättre valresultat, eller på att medierna känner av att SD är på väg framåt och därför bevakar dem?

Det är jättesvårt att veta, det gäller all medieeffektsundersökning att det är problematiskt. Eller problematiskt, det är helt enkelt olösligt.

Hur tycker du att media ska hantera sd?

– Om sd finns representerade i kommunen så ska de behandlas som ett parti, kanske inte som... Jo, på samma sätt som alla andra

partier. Kritiskt granskande, men de bör få komma fram i någon mening. Av respekt för folkmeningen helt enkelt. För man måste ju ändå tro på att folk själva kan ta ställning till de här sakerna. Det är grundvärdet.

Å andra sidan, så bör man vara särskilt uppmärksam när det gäller populistiska partier. En väldigt stor uppmärksamhet, hur kritisk den än är, kan snarare få positiva effekter för sd. Alltså bör man vara extra vaksam när det gäller publiciteten kring sd.

Man skulle kunna tänka sig att om de får tillräckligt mycket negativ uppmärksamhet, så försvinner de. Så var det med Ny demokrati. Men det går inte riktigt att jämföra, för Ny demokrati var så

extremt uppknutet till två personer, medan sd är mer förankrat i något slags opinion eller attityd i samhället.

Och kanske är sd, ur demokratisk synpunkt, lite knepigare. Ny

Demokrati var lite mer oförargliga, medan det här är mer så att säga tung opinionsbildning. ■

MARTIN SPAAK

MEDIEBEVAKNING OCH VALRESULTAT

	1998		2002		2006	
	Uppmärksamhet	Valresultat	Uppmärksamhet	Valresultat	Uppmärksamhet	Valresultat
TROLLHÄTTAN	4,7 %	3,07 % (2 mandat)	3,2 %	4,5 % (2 mandat)	0,8 %	2,2 % (1 mandat)
HELSINGBORG	1,5 %	i.u. (0 mandat)	3,6 %	4,4 % (3 mandat)	6,2 %	9,6 % (6 mandat)
ORSA	0 %	i.u. (0 mandat)	2,6 %	3,0 % (1 mandat)	6,5 %	3,8 % (1 mandat)

Fotnot 1: Med "uppmärksamhet" menas andelen politiska artiklar i respektive tidning, där Sverigedemokraterna är antingen huvudaktör eller nämns i annat sammanhang. Alla typer av artiklar är inkluderade.

Fotnot 2: Sd ställde inte upp i Helsingborg och Orsa 1998.

Hallå där Marie Demker, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet, som har studerat främlingsfientlig opinion i många år.

Hur tycker du att media bör hantera sd?

– Som statsvetare förväntar jag mig att mediernas roll i en demokrati, är att bidra till upplysning så att människor kan granska politiken. Sd måste granskas som alla andra partier. Men med tanke på att de är ett väldigt litet parti, och inte sitter i riksdagen, så bör de granskas framförallt av lokala medier där de finns representerade.

Och de bör granskas för det de gör. Gör de det som de har sagt att de ska göra? Likadant när de kommer med utspel och förslag, då bör det också granskas och bevakas kritiskt, på samma sätt som man gör med andra partier.

Men sd är trots allt ett väldigt litet parti som spelar i samma division som Feministiskt initiativ, Piratpartiet eller Sveriges pensionärers intresseparti. De är inte ett

riksdagsparti.

Vad kan det få för konsekvenser för opinionen om sd behandlas negativt i media?

– Det finns en del undersökningar om liknande partier i Europa. Någon systematisk teoretisk kunskap finns ännu inte, eftersom de inte är tillräckligt många, tillräckligt lika och inte har funnits tillräckligt länge.

Men det finns tendenser till ett syndabockstänkande, alltså att medborgarna uppfattar det som att den här typen av partier får skulden på ett sätt som de inte förtjänar. Man tycker lite synd om dem, de blir martyrer av något slag.

Men å andra sidan. Det verkar vara så att om tystnad råder om den här typen av partier, så har de svårt att ta sig in i debatten.

Det kan gå åt båda håll. Vad som är någorlunda entydigt, är att när

Marie Demker.

Foto: Göran Olofsson

de etablerade partierna börjar prata om, eller med, de här främlingsfientliga partierna, så får de en väldigt tydlig plats i debatten. ■

MARTIN SPAAK

Trollhättan har tröttnat

Trollhättans Tidning har sedan tidigt 90-tal funderat över hur de ska förhålla sig till Sverigedemokraterna. Att stänga dem ute har aldrig varit aktuellt. Grundprincipen är att berätta vad som händer i kommunen. Det menar Allan Johansson, chefredaktör och ansvarig utgivare.

– Men det är en svår fråga. Det kan finnas fog för de kritiker som menar att vi hjälper sd genom att släppa fram dem. Jag tror att framförallt lokaltidningar har en stor betydelse för hur det går i kommunalvalen, säger Allan Johansson.

Runt 1994 hade Trollhättan problem med motsättningar mellan invandrare och rasister. En rad högerextrema rörelser etablerades på orten, däribland sd. På den tiden

var Allan Johansson ledarskribent och ansvarade för insändare. Han minns att sd från början var väldigt offensiva på insändarfronten. Det mesta sorterades bort, 10-20 procent kom in i tidningen.

– De ska inte stängas ute, men inte heller få in all skit de skriver. Det var så vi tänkte, säger Allan Johansson och tillägger att samma princip gäller på ledarplats.

– Vi kan ta upp dem i ledare, men då måste det finnas en sär-

skild anledning.

Det verkade som om sd haft en intern kurs i att skriva insändare, de flesta höll sig till en tydlig mall med högtravande språk. Allan Johansson kom dessutom på dem med att skriva insändare i andras namn.

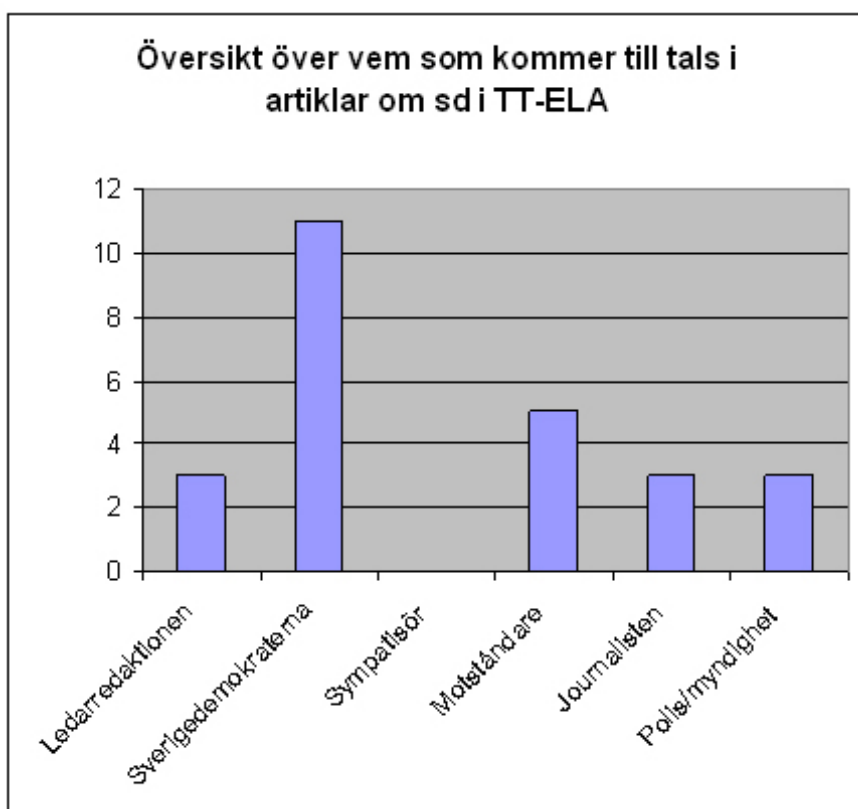
Han minns även hur han tvingades förklara principen om yttrandefrihet och tryckfrihet för en påstridig sverigedemokrat. Att det inte innebär allas rätt att alltid få med insändare i tidningen, att det alltid finns en ansvarig utgivare som i slutändan bestämmer vad som publiceras och inte publiceras. Men också att det står var och en fritt att själv etablera en tidning.

– Det klart att det var en pedagogisk uppgift som det tog en del kraft att hantera, säger Allan Johansson.

När sd 1998 tog plats i kommunfullmäktige i Trollhättan, kunde tidningen börja bevaka dem som vilket parti som helst.

– Vi granskade vad de gjorde och ställde dem mot väggen. De var ganska alerta med motionerandet ett tag, och vi rapporterade om det.

Men det visade sig vara svårt att behandla sd på precis samma sätt som andra partier. En av deras företrädare hade för vana att ständigt påpeka felaktigheter i texter

Fotnot: Tabellen anger antalet artiklar. Totalt 25 st.

där han intervjuats, även när han fått chansen att läsa dem och fått förklarat för sig vad han kunde anmärka på. Han hade helt enkelt en annan syn än tidningen på vad som var att betrakta som faktafel. Oavsett vad man skrev om sd, så innebar det nästan oundvikligen en påringning nästa dag. Det ledde till att journalisterna blev extremt noggranna med att allting måste vara rätt.

– Vi tvingades dessutom bli mer restriktiva med att skriva om sd över huvud taget, eftersom den här herren var en så pass besvärlig general, säger Allan Johansson.

Alla försök till kontakt från sd:s sida började filtreras genom Allan Johansson och dåvarande chefredaktör Torbjörn Håkansson.

Sd hade två mandat i kommunfullmäktige i Trollhättan mellan 1998 och 2006. Men inför senaste valet såg det länge ut som att de inte skulle ställa upp. Först i slutet av valrörelsen dök en villig kandidat upp. Det innebar att Trollhättans Tidning skrev betydligt min-

dre om sd under den valrörelsen jämfört med de två tidigare.

– Vi var ju inte direkt ledsna för att de inte skulle vara med längre. Ärligt talat så är vi rätt så trötta på allt vad sd heter, säger Allan Johansson. ■

MARTIN SPAAK

TROLLHÄTTAN

Fabrikstad vid Göta Älv, numera även känd för sin filmproduktion. Staden har ungefär 55 000 invånare.

Arbetslöshet	Invandrare placerade i kommunen
1998: 6,3 %	1999: 27 st.
2001: 4,6 %	2001: 19 st.
2002: 3,8 %	2002: 57 st.
2005: 5,4 %	2005: 45 st.
2006: 4,7 %	2006: 358 st.

Källor: Migrationsverket, AMS

Sverigedemokraterna är ingen stor sak i Orsa

Orsa var den första orten i Dalarna där Sverigedemokraterna etablerade sig. På Mora Tidning har de ingen speciell inställning till sd.

– Vi gör en kritisk granskning av dem precis som med alla andra partier, säger Ewa Wirén, redaktionschef på Dalarnas Tidningar.

Mora Tidning ingår i koncernen Dalarnas Tidningar som ger ut lokala tidningar över hela Dalarna. Mycket av materialet är gemensamt och de har därför ingen speciell bevakning av just sd i Orsa,

säger Ewa Wirén. Sd finns efter valet 2006 på fyra platser i Dalarna och man bevakar dem precis som andra partier. Detta innebär dock inte att man ignorerar dem.

– Vi tittar mycket på vad de utrettar. Första perioden de satt i Orsa gjorde de i stort sett ingenting. Det skrev vi givetvis om, säger hon.

SD I ORSA är ingen stor företeelse. De fick i valet 2006 160 röster. Detta räckte dock för att få ett mandat vilket gjorde att de behöll sitt mandat från valet 2002. 1998 fanns inte sd representerade på orten.

Under de veckor och år vår un-

dersökning täcker fanns det två insändare som behandlade sd. En var skriven av partiets lokala kandidater där de förklarade sin politik, och den andra av en privatperson som ifrågasatte sd:s politik.

Ewa Wirén säger att de publicerar insändare från sd men att de sällan skickar in några. Dessutom gör man ett urval av alla insändare som kommer.

– Insändare som behandlar lokala frågor prioriteras, säger hon.

Ett annat grundkrav är att de följer de pressetiska reglerna. Har de undertoner av rasism kommer de inte in. ■

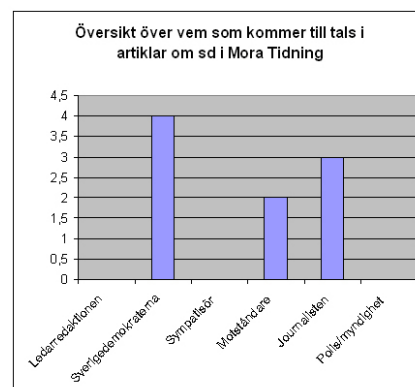
MARTIN TRYGG

ORSA

Ligger i norra Siljansbygden i Dalarna. Orten har ca: 7000 invånare.

Arbetslöshet	Invandrare placerade i kommunen
1998: 9,0 %	1999: 14 st.
2001: 5,3 %	2001: 24 st.
2002: 4,5 %	2002: 2 st.
2005: 4,8 %	2005: 4 st.
2006: 4,4 %	2006: 34 st.

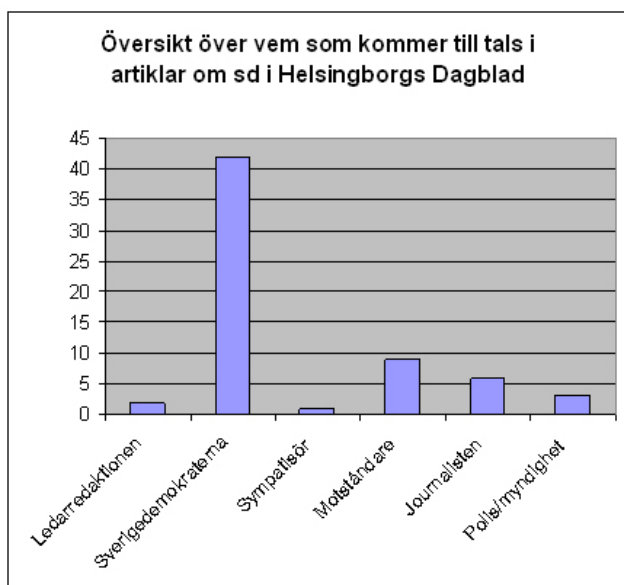
Källor: Migrationsverket, AMS

Fotnot: Tabellen anger antalet artiklar. Totalt 9 st.

Debatt: "En utgående modell?", sidan 22

"Att tysta ner eller smutskasta partiet och dess representanter är odemokratiskt och oförenligt med det journalistiska uppdraget. Dessbättre verkar det vara en modell på utgående."

Fotnot: Tabellen anger antalet artiklar. Totalt 63 st.

Hallå där Lars Johansson, chefredaktör på Helsingborgs Dagblad.

Hur förhåller ni er till sd?

– Vi försöker behandla dom som vilket parti som helst. Vi har ingen speciell policy, det är normal nyhetsbevakning. Men vi är miss-tänksamma mot deras utspel. Vi har ett ansvar att avslöja alla hycklare, oavsett parti.

Ett vanligt argument för att sd ska bevakas och få komma till tals i media är att de är representerade i många av Sveriges kommuner. Lars Johansson tycker dock att ett stort folkligt stöd egentligen inte gör någon skillnad rent principiellt, men att fler mandat innebär mer politisk aktivitet och därmed mer att skriva om.

– Yttrandefriheten ska vara långtgående. Vi tar in insändare

och annonser om dom inte är rasistiska. Dom får in ganska mycket i tidningen så länge det håller sig inom de pressetiska reglerna.

Men sd säger sig ofta vara missgynnade av media...

– Javisst, de odlar en image av att vara utanför etablissemangen, att vara missförstådda.

Jag uppskattar att cirka hälften av det som på något sätt är under-teknat med sd kommer in. Dom skriver ganska mycket, det får man ge dom, även om det mesta bara är snömos.

Varför refuserar ni material från sd?

– Insändarna är ofta skrivna av enskilda sd-sympatisörer och kan vara mera invandrarfientliga än debattinläggen som oftast är skriv-

na av fullmäktigerepresentanter. Men det är inte bara innehållet som hindrar publicering. Ofta är det bristen på innehåll.

Den konventionella definitionen av rasism har kritiserats för att vara för snäv, men Lars Johansson anser inte att det är där problemet ligger.

– Jag tror inte man ska haka upp sig på begreppet. Vi tittar på konsekvenserna av deras politik, vad den betyder för invandrare i Sverige. Vi vill vara nära läsarna, nyttiga för läsarna. Vi är humanister i grund och botten på ledarplats. Det är jättestort med ideal, men vi försöker berätta vad som händer och sen får man dra sina egna slutsatser.

Tror du medias bevakning kan påverka valresultaten?

– Det är klart det hänger samman, annars skulle vi vara meningslösa. Sen kan man alltid fundera över vem som sätter agendan. Men vi är konsekvensneutrala i allt vi skriver. Vi skriver om saker så som det händer. ■

HELSINGBORG

Ligger i Skåne, 4 kilometer från Helsingør och Danmark. Ca: 126 000 invånare.

Arbetslöshet

1998: 7,1 %
2001: 6,1 %
2002: 5,1 %
2005: 4,5 %
2006: 4,0 %

Invandrare placerade i kommunen

1999: 100 st.
2001: 82 st.
2002: 131 st.
2005: 59 st.
2006: 379 st.

Källor: Migrationsverket, AMS

Hej reporter!

Vi ringde runt till några lokaltidningsredaktioner och ställde ett par frågor till reportrar med erfarenhet av att bevaka Sverigedemokraterna.

1. Är det svårare att vara objektiv när man skriver om sd, jämfört med andra partier?

2. Är det ofta samma reportrar som rapporterar om sd, eller är det olika?

Här är deras svar.

Samuel Borg, lokalredaktör på Nerikes Allehandas Kumlare-daktion.

1. – Svår fråga. Ja på något sätt är det väl det. Man får anstränga sig lite för att behålla objektiviteten. Det gäller att tänka på hur man ställer frågorna, att de inte får ledande frågor.
2. – Det är nog lite olika. Centralt är det samma, men på lokalredaktionerna är det ganska spritt.

Gun Stenhall, kommunreporter på Norrköpings Tidning.

1. – Nej, det skulle jag inte säga. De har sina partiprogram som man kan granska. Men vi utgår ifrån att våra läsare kan mer om de övriga partierna och skriver kanske därför lite mer om sd. Men det är en svår fråga det där.
2. – Nej, vi är några stycken som rapporterar om kommunalpolitik.

Magnus Arvidsson, reporter på Helsingborgs Dagblads Landskronaredaktion.

1. – Nej, det är inte svårare säger jag spontant. Det är så man vill att det ska vara i alla fall. Jag skriver om deras bakgrund när jag tycker att det är relevant, om det handlar om invandringsfrågor till exempel. Men hur objektivt är det, det är frågan? Partiets sympatisörer tycker ju inte att det är objektivt.
2. – Nej, i Landskrona är det två kommunreportrar som sköter all politisk bevakning.

Börje Lind, lokalreporter i Orsa på Mora Tidning.

1. – Svår fråga det där. Klart man kanske kan vara färgad men nej, det är inte svårare. Man kopplar bort det.
2. – Jag är ensam journalist här i Orsa, så det är jag som sköter det.

Yvonne Olsson, reporter på Trollhättans Tidning.

1. – Ja lite grann, man får tänka sig för lite extra. I princip är det inte så svårt, vi behandlar dom likadant som alla andra. Dom har ju funnits i tio år här så vi har vant oss.
2. – Ja det är mest jag, men det kan lika gärna vara någon annan. Den som finns till hands.

Leif Waltersson, kommunreporter på Skaraborgsläns Allehandada.

1. – Nej det är det inte.
2. – Nej det är i stort sett bara jag som gör det.

Sverigedemokraterna behandlas inte neutralt

- Till synes objektiva artiklar visar sig vid en närmare granskning dölja något annat.

Främlingsfientliga sd. Rassistiska sd. Eller kanske högerextrema sd. Eller invandrarfientliga sd.

Ungefär så ser det ut i de tre lokaltidningar vi undersökt. Inte alltid, faktiskt inte ens ofta. Men framförallt i nyhetsnotiser som berör sd, smyger sig ibland en liten etikett in före partinamnet på ett sätt som vi har svårt att tänka oss när det gäller övriga partier. Att stöta på beskrivningar som "företagarfientliga vänsterpartiet" eller "välfärdsovänliga moderaterna" känns väldigt avlägset. Men det går alltså an i fallet sd. Inga ytterliga förklaringar behövs. Inte ens när Trollhättans Tidning på ledarplats berättar att de känner en "mänsklig avsky mot de värderingar som ligger i botten för partiets ideologi", får vi veta något om denna ideologi eller dess värderingar.

Anna Dahllöv, Jenny Lagerstedt och Maggie Strömberg konsta-

terar i JMG-uppsatsen *Jag är inte emot invandrare. Jag klipper mig hos en marockan. Och vi hade vår valvaka på en pizzeria* att sd inte behandlas neutralt. De menar att texter som behandlar partiet vänder sig till läsare som redan är kritiska till sd, och stänger ute den positiva läsaren. Vi kan bara instämma.

NU ÄR INTE allt nattsvart. Visst förekommer det sakliga och neutrala artiklar – i den bemärkelsen att de är fria från värdeladdade epiteter – om sd i de tre lokaltidningarna. Det gäller rent av det stora flertalet artiklar.

Ibland är de faktiskt rent av flata, det vill säga att företrädare för partiet får säga vad som helst utan att få relevanta följdfrågor. Det kan naturligtvis vara en strategi från journalistens sida. Ställ ett antal relevanta frågor, och redovisa öppet vilka svar du får. Show, don't tell.

Dahllöv, Lagerstedt och Ström-

berg menar att journalister ofta genom sitt ordval och sin uppbyggnad av en artikel, förstärker bilden av sd som ett stolligt, oorganiserat parti. Och visst, det bilden kommer fram även i vår undersökning. Till exempel finns det artiklar där journalisten har fått ett stolligt svar, fullt av uppenbart felaktiga sakuppgifter. Kanske av strategiska skäl, kanske av ren okunnighet, har journalisten sedan inte ställt den befogade följdfrågan, utan istället flikat in de rätta uppgifterna i den löpande brödtexten i efterhand, som en syrlig kommentar på slutet. Summan av kardemumman är att sverigedemokraten har fel och journalisten har rätt.

Men, är det egentligen fel att jobba så? Om sd är ett stolligt parti som far med osanning, så ska väl det ändå belysas? Att hjälpa människor att fritt ta ställning, heter det ju. Frågan är i så fall om något av de etablerade partierna skulle behandlas på samma sätt. Den frå-

Krönika: "Ledare glömmet lokalpolitiken", sidan 19

"Ledaren är en tidnings största plattform att driva frågor. Det är här man har sin chans att skapa debatt. Varför är det då så tyst?"

ARTIKLARNAS INSTÄLLNING TILL SD

ARTIKELTYP	Inställning till Sverigedemokraterna			TOTAL
	Positiv	Negativ	Neutral	
Ledare		2		2
Insändare	3	4	4	11
Nyhetsartikel		3	29	32
Partiinformation/ personporträtt		1	14	15
Debatt			1	1

Fotnot: Denna tabell redogör för de 61 artiklar där sd är huvudaktör.

gan kan vi dock inte besvara utifrån vår undersökning.

VI HAR ÄVEN exempel på artiklar där journalisten ställer kritiska, sakliga motfrågor direkt till den intervjuade sverigedemokraten, och där det är alldeles uppenbart att journalisten är påläst och vet hur han eller hon ska bemöta felaktiga påståenden. Bilden av sd som ett stolligt och okunnigt parti, eller ett parti som medvetet förvränger fakta, kvarstår dock. Men det arbetssättet är ändå att föredra, eftersom sd får bemöta alla motfrågor direkt. Hela samtalet finns redovisat, och båda sidor har fått komma med sina bästa argument.

Ett annat mönster är att journalister så att säga "gömmet sig" bakom motståndare till sd. Vi har fem exempel på artiklar, där sd utgör huvudaktör och utmålas som ett problem, men där enbart deras motståndare kommer till tals.

Minnet hos läsare är kort. Vi kan

förstå att det finns de som läser en sådan artikel och känner en ilska över att sd förfördelas, trots att gårdagens tidning hade en fyllig intervju med den lokalpartiföreträdaren. Dessutom strider det mot principen om båda siders rätt till sina bästa argument. ■

MARTIN SPAAK

Det nya arbetarpartiet?

I Demoskops senaste väljarbarometer får Sverigedemokraterna 4,2 procent. Positiv opinion spelar roll, men vilka är dessa potentiella väljare?

Henrik Oscarsson är docent i Statsvetenskap vid Göteborgs universitet och säger i Ekot att positiv opinion kan ha betydelse:

"Än så länge är det bara en mätning men skulle man vara över fyra procent i flera mätningar är det naturligtvis en stor symbolisk seger. Fyraprocent-spärren spelar en stor roll i svensk politik, framförallt när väljarna går och röstar. Man upplever det som att man inte slänger bort sin röst."

I sin kommande bok *Regerings-skifte - väljarna och valet 2006* gör Henrik Oscarsson en analys av vilka sd:s väljare är. Sydsvenskan har läst boken, och sammanfattar i en ledare den 13 oktober 2008:

"Den typiske sverigedemokratiske väljaren är en ung man, lågutbildad och med rötterna på landsbygden. Men det som framförallt utmärker honom är ett mycket lågt förtroende för politiker."

Enligt Henrik Oscarsson definierar 60 procent av sd:s väljare sig själva som arbetare. Det är en högre andel än vad både socialdemokraterna och vänsterpartiet kan redovisa. Han beskriver dessa väljare som de icke-representerade:

"Det är alltså väljargrupper som under lång tid byggt upp en frustration över att de etablerade partierna inte lyssnar, inte beskriver verkligheten på ett sätt som de själva känner igen, inte uppmärksammar problem som har med brottslighet att göra, som har med integration och flyktningpolitik att göra", sade Henrik Oscarsson i Ekot. ■

JOHAN SJÖLUND

Niklas Orrenius.

Foto: Terese Andrén

Att skriva om Sverigedemokraterna

Niklas Orrenius är reporter på Sydsvenskan. Han har följt Sverigedemokraterna i över tio år. Under tiden har hans syn på journalistiken kring partiet förändrats.

Niklas Orrenius är trött när jag ringer upp honom. Nyligen hemkommen, efter att ha bevakat valet i USA, har han tagit ledigt i en vecka för att äntligen få ta det lite lugnt. Trots detta ber han mig ringa upp senare i veckan. Han brinner för ämnet och vill uppenbarligen gärna prata om det. Bara han får lite tid att sova först.

SD HAR EN högerextrem bakgrund. Så långt är de flesta över-

ens. Genom åren har partiet dock rensat upp i leden, även om det då och då framkommer mindre smickrande incidenter för partiet. Sd är skickliga på att använda media. De framställer sig gärna som missförstådda och förföljda av media. De hävdar att de citeras fel och att journalisterna vinklar artiklarna till deras nackdel.

Det är givetvis en överdrift från sd:s sida men i vår undersökning hittar vi flera gånger perspektiv-

markörer, ord som innehåller värderingar. Främlingsfientliga Sverigedemokraterna återkommer exempelvis flera gånger.

När jag några dagar senare ringer upp Niklas Orrenius igen låter han mycket piggare.

Han har jobbat på Sydsvenskan sen 1997. Han började bevaka partiet tidigt därefter och håller med om att perspektivmarkörer inte har varit ovanliga.

– Jag var själv med och skrev så-

dana saker. Det var slentrian, säger han.

De senaste åren har dock redaktionerna diskuterat problemet menar han.

– Det är lite olika på olika redaktioner, säger han. Tidigare skrev man gärna om skandalerna kring partiet. Att de tystades ner stämmer inte helt menar han.

– Det man försökt tysta ner är attackerna mot dom, misshandel på partimedlemmar och sådant, säger han.

Han tycker själv att det är konstigt då det skulle bli ett jäkla liv om exempelvis en socialdemokrat eller en moderat blev misshandlad för sina åsikter.

Det finns exempel på personer som förlorat sina jobb på grund av att de varit medlemmar i sd. Något som strider mot grundlagen. Sådana saker togs sällan upp. Speciellt Expressen var drivande i att sätta dit partiet menar Niklas Orrenius.

– Hur drar vi ner brallorna på dom? Det var ungefär det som det gick ut på, säger han. De får skylla sig själva.

NIKLAS ORRENIUS HAR varit en av dem som debatterat för en mer saklig granskning av partiet. Sättet att jobba på för tidningarna har också ändrats genom åren.

Jag ställer en av våra huvudfrågor, sköter media sitt demokratiska uppdrag?

– Alltså, diskussionen blir lite simpel, säger han. Jag menar, alla partier behandlas olika och granskas hårt för olika saker.

Han tar centern som ett exempel, som med sina rötter i det gamla bondeförbundet hade nazistiska kopplingar. Även socialdemokraterna har fått utstå kritik för avarter av välfärdsamhället med exempelvis tvångssteriliseringarna. I sd:s fall är det naturligt att deras nationella inslag granskas, säger

Niklas Orrenius.

Han tycker dock att man fokuserar på fel sak. Sd är inte så extrema som folk tror i flyktingfrågan. Däremot är de mycket mer extrema i bygget av en nationalstat, jämfört med vad folk tror. Något Niklas Orrenius också skrev om i en artikel som publicerades i Sydsvenskan den 18 maj 2007. Han skriver: *"Partiet vill införa regelrätt kulturrevolution, där vikten av fosterlandskänsla ska inpräntas redan hos dagisbarn. Hjaltestatyer av kungar ska ersätta offentlig konst med "gubbar utan huvuden" (Jimmie Åkessons formulering)".*

Niklas Orrenius fortsätter: *"I synen på svenskheten, där finns Sverigedemokraternas verkliga extremism. Mitt i partiets mediala genombrott är det många som missar det".*

VISSA POSTKOLONIALA forskare menar att motståndet mot mångkulturen är rasism. Jag frågar om man kan se sd som rasister med den teorin i bakhuvudet. Han kan förstå hur de tänker men tycker inte att det är journalisternas jobb att klistra etiketter på partiet. Han tycker inte man ska hänga upp sig på en sak, utan ägna sig åt saklig granskning istället.

– Folk förlorar respekten för vårt arbete, säger han. Folk blir blinda åt bägge håll.

Han tror det kan finnas en risk, att för mycket tyckande i journalistiken riskerar att bidra till sd:s mediestrategi.

Han efterlyser "mer brains och mindre känsla" i det journalistiska arbetet kring sd. Att hela tiden försöka komma åt dem och sätta dit partiet är inget bra journalistiskt sätt att arbeta. I flera artiklar i vår undersökning märks det att journalisten inte gillar sd. Kanske inte genom vad som står - i de flesta fall handlar det om rätt neutral granskning - men det kan vara små perspektivmarkörer, citat som det

märks är utvalda för ge sken av att företrädaren till exempel inte är speciellt smart.

Niklas Orrenius efterlyser transparens i rapporteringen. Han ger exempel när han 2003 själv intervjuade Mattias Karlsson. Mattias var den första personen som anställdes av sd som pressekreterare efter att de fick partistöd. I den intervjun var Niklas Orrenius väldigt noga med att förklara för läsaren hur resonemanget gått. Läser man artikeln finner man ett block i mitten där resonemanget på redaktionen behandlas, hur Sydsvenskan förhåller sig till sd och hur de tänker när de skriver om partiet.

– Jag la till ungefär 1000 tecken i artikeln, säger han.

Anledningen var att få just den transparens han ville åstadkomma. Han menar att man måste förklara hur man tänker. Annars är det lätt att folk ser det som partiskt och tappar förtroendet för en.

– Låt byggnadsställningarna stå kvar, säger han.

I artikeln står det även: "Att intervjua en Sverigedemokrat är anorlunda än en vanlig politikerintervju.". Det är just därför man måste förklara sitt agerande, vara öppen. Man får nästan jämt kritik av partiet i efterhand.

– Det gäller att behålla sitt lugn, säger han

Christian Munthe, professor i praktisk filosofi tycker att media missat att granska ideologin bakom både sd och andra politikers förslag. Niklas Orrenius håller med. Att bara titta på sakfrågan kan bli fel.

– Det är så enkelt att bara hata. Det är mer intressant att diskutera ideologin. ■

Foto: Martin Trygg

”Journalisterna sköter sitt jobb”

Neutral granskning eller vinklad propaganda? Christian Munthe, professor i praktisk filosofi och kunnig inom politisk filosofi, anser att media sköter sitt jobb.

– Sverigedemokraterna utsätts för samma granskning som kristdemokraterna och miljöpartiet när de var nya partier, säger han.

En fråga som ofta dyker upp när man pratar om sd och medierna är den om medierna verkligen är neutrala i sin rapportering. Christian Munthe ser två sidor av det.

– Man kan ställa en grundfråga. Ska man ställa kravet på neutralitet? Om man gör det så ska man applicera samma sak på alla, oavsett vad de står för.

Han anser å andra sidan att den tystnad som tidigare fanns kring partiet i media inte heller var helt ogrundad.

– Det har med nyhetsvärdering att göra. Man kan sätta sd i någon ytterlig vänster- eller högerfåra och

låta dem vara där. Då kan man lägga locket på. Det är helt enkelt inte intressant att rapportera om. Men blir de framgångsrika funkar inte det längre.

I flera opinionsundersökningar får sd tillräckligt med stöd för att ta sig in i riksdagen. De balanserar på strecket tillsammans med kd och mp. Christian Munthe menar att man därför bör rapportera på samma sätt som man gör om de partierna.

– Det har med det demokratiska uppdraget att göra. Det har ju varit ganska saklig rapportering faktiskt. Att man gräver i deras representan-

ter är ju inget speciellt. Om det sen skadar partiets trovärdighet är partiets problem, inte journalisternas.

Christian Munthe drar paralleller till hur man granskat andra partiers representanter och deras ekonomiska situationer och liknande. Flera högt uppsatta politiker har fått avgå efter att media grävt fram saker. Han menar att så länge journalisten är saklig så är bevakningen inga problem.

Han återkommer till kd och mp och bevakning kring dessa. När kd var nytt blev de klassade som etikpartiet och fick utstå en massiv granskning av massmedia. Samma

sak gällde miljöpartiet som fick kritik för att vara ett enfrågeparti. Att nu sd utsätts för detta ser han inga konstigheter med.

– Det är inget nytt att små, nya partier granskas för vad de egentligen står för.

Att sd själva anser att de är utsatta för orättvis behandling i media tycker han inte är riktigt.

– Sverigedemokraterna är nog mest förvånade över hur mycket man måste anpassa sig till folkopinionen. Att smussla med saker funkar inte på den offentliga arenan.

– Om sd har någon bakomliggande politisk strategi så får de problem så fort de blir granskade.

Det finns dock en aspekt av det

hela där Christian Munthe anser att media missat i sin rapportering. Han anser att medierna borde ha reagerat hårdare när fp gjorde sina utspel inför valet 2006.

– Om man vill införa prov för svenskt medborgarskap bör det ju rimligtvis gälla alla, inte bara en speciell grupp. Där är man ute på farlig mark.

Christian Munthe menar att fp har varit en ideologisk murbräcka för sd. Utan dem hade inte frågorna hamnat på dagordningen på samma sätt.

– Man ska inte behöva vara professor i politisk filosofi för att se detta. Där har medierna missat i rapporteringen.

Han förstår dock fp:s utspel och

deras krav som de ställde. Det är den andra sidan av frihetens mynt, säger han. Det är en del i kravliberalismen men om det ska göras så ska det gälla alla. Därför måste medierna vara med på noterna och granska de bakomliggande ideologierna bakom olika förslag.

Christian Munthe tror inte att sd:s politik kommer att hålla i längden. De kommer att bli synade.

– Man kan kanske bli ett missnöjesparti mot EU om nu mp släpper det kravet, säger han. Men hur ska man samla alla kring det med sin nuvarande politik? Där har dom problem. ■

MARTIN TRYGG

KRÖNIKA

Ledare glömmer lokalpolitiken

Få av de tidningar vi undersökt nämner Sverigedemokraterna på ledarplats. Man kan tycka att det borde vara fler när partiet får fler och fler röster. Nu ska självklart inte det mediala utrymmet för partiet överdrivas. De sitter inte i riksdagen än och en, två eller tre procent av rösterna borde inte heller ge några stora rubriker.

Men ändå.

Ledaren är en tidnings största plattform att driva frågor. Det är här man har sin chans att skapa debatt. Varför är det då så tyst?

I uppsatsen "På ledarplats – i demokratins tjänst?" har tre JMG-studenter undersökt tio svenska lokaltidningars ledarsidor under en månad. De konstaterar där att lokalfrågor inte står högt i kurs bland ledarskribenterna. Kommentarer om händelser på riksnivå eller kring de stora tidningarnas debattsidor dominerar. Studenterna anser att det är ett hot mot den lokala debatten att ledarsidorna fokuserar på debatten på

riksnivå. Hittills har sd varit en lokal angelägenhet. Men det verkar konstigt att inte uppmärksamma dem på ledarplats på grund av att det vore att befatta sig med lokalpolitik. Speciellt i valrörelsen kan man tycka att sd:s politik borde uppmärksammas.

Lars Nord är professor i politisk kommunikation vid Mittuniversitetet i Sundsvall. Han tror inte att tystnad är någon bra lösning. Han tror att de flesta journalister ogillar sd men anser inte att det är en anledning att lägga alla journalistiska principer åt sidan.

– Det finns en ångest i den svenska journalistkåren, säger han. Det har varit svårt att placera Sverigedemokraterna på höger-vänsterskalan i politiken.

Om detta stämmer är det än mer oroande att man inte väljer att ta upp det för diskussion. Enligt Niklas Orrenius, journalist på Sydsvenskan, har redaktionerna bättrat sig. Det pågår en diskussion, säger han.

Inför valet 2010 måste man ta tag

i vad man tidigare missat att göra. Man måste börja föra en ideologisk diskussion, speciellt på ledarplats. Vad är det för demokrati vi vill ha i Sverige? Vad för politik vill vi föra egentligen? Det går inte att tysta ner ett parti som har ett folkligt stöd, även om de har sd:s åsikter. Det är

därför det är så viktigt att verkligen gräva ner sig i ideologin, inte bara i sd:s programmen även i andra partiers förslag. Det blåser kraftiga hörgervindar i Sverige. ■

MARTIN TRYGG

Andra vägar att gå

Högerextrema partiers valda representanter har demokratisk legitimitet, men deras ideologi har det inte. Det hävdar den tyske journalisten Toralf Staud. Det är en intressant utgångspunkt för ett resonemang om hur media kan förhålla sig till Sverigedemokraterna. Här följer två exempel på tidningar som tagit ställning i den frågan. En journalist och en statsvetare ger också sin syn på hur sd förhåller sig till demokrati.

I uppsatsen *Jag är inte emot invandrare. Jag klipper mig hos en marockan. Och vi hade vår valvaka på en pizzeria* förklarar Henrik Brors på Dagens Nyheter hur de valt att förhålla sig till sd:

"Tidningen har ju gjort ett slags ställningstagande. Vi tycker inte att detta är ett parti som alla andra, men det har blivit svårare att säga det eftersom de har sopat mycket under mattan för att bli ett rumsrent parti. Men om man läser och tolkar sd:s principprogram ser man vart det leder. Sverigedemokraterna har inte samma inställning till demokrati som andra partier. Det måste vi förklara för läsarna. Annars missar vi den informationsplikt vi har som granskare av demokratin."

Journalisten och författaren Behrang Kianzad menar att Sverigedemokraterna inte följer samma spelregler som andra partier och därför inte borde få spela på lika villkor.

– Sverigedemokraterna är ett fascistiskt parti. De är fascister och inte demokrater och bör inte få vara med på en demokratisk arena.

Han poängterar att media består av fristående aktörer som själva kan välja vad de vill publicera.

– Att komma till tals i media är

ingen demokratisk rättighet, en tidning är ingen allmän megafon som alla får skrika i.

ETT EXEMPEL ur Behrang Kianzads bok *Sanningens många nyanser* visar hur den brittiska tidningen Leicester Mercury tagit ställning i bevakningen av det högerextrema partiet BNP, British National Party. "Vi talar om för folk vad partiet står för men vi ger dem ingen plattform" säger chefredaktören Nick Carter.

– Det är en mycket klok inställning, säger Behrang Kianzad om Leicester Mercurys policy.

Det är bland annat National Partys återvändningspolitik som ligger till grund för detta ställningstagande. Både på tidningen och inom Leicesters kommunstyrelse anser man helt enkelt att det är förolämpande och diskriminerande att be medborgare att lämna landet.

Marie Demker är professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet, och har studerat främlingsfientlig opinion sedan 1990.

– Sd verkar inom demokratins ram, och accepterar i stor utsträckning demokratin. De deltar i val och propagerar inom demokratins ram. Och det finns, så vitt jag vet, inte någonting i deras program-

skrifter som är direkt antidemokratiskt.

Däremot, förklarar hon, vill sd skapa ett samhälle som är mera intolerant och mindre liberalt.

– Om sd får majoritet, kan resultatet möjligen bli någon form av samhälle där demokratin hamnar på undantag.

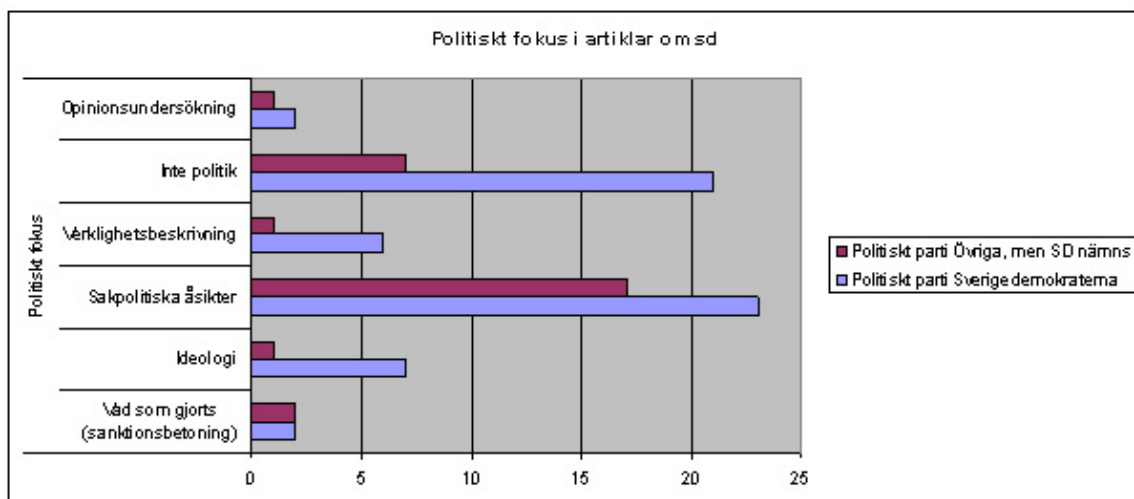
Och Marie Demker medger att hon har svårt att förstå hur vissa inslag i sd:s kriminalpolitik skulle kunna realiseras i en demokrati.

– Jag skulle inte säga att det är antidemokratiskt, men det är en väldigt märklig syn på hur demokrati fungerar.

Enbart tystnad runt något som uppfattas som ett störande element rimmar illa med medias självpåtagna ansvar att informera allmänheten om vad som händer i samhället. Smutskastning kan i sin tur generera sympatier och i längden ett slags martyrskap. Generös publicitet, oavsett om den är positiv eller negativ, har visat sig bidra till ökad popularitet. Att vara neutral inför folkets vilja att ge sd mandat behöver däremot inte innebära att man är neutral sd:s ideologi. ■

JOHAN SJÖLUND

KRÖNIKA

Glöm inte ideologin!

Under hösten 2008 har det rapporterats in absurda om det amerikanska presidentvalet, och artiklar av sorten "så fungerar finanskrisen" ses regelbundet i stora morgon- och kvällstidningarna. Men jag har ännu inte sett en "så fungerar strukturell rasism", trots att detta är ett problem som förmodligen påverkar fler än finanskrisen och amerikansk politik tillsammans.

I valet 2006 fick Sverigedemokraterna 281 kommunala mandat och är oavsett vad man tycker om detta en politisk realitet att ta hänsyn till. Om två år kan de komma in i riksdagen.

Ändå lyser en intensiv debatt om främlingsfientlighet med sin frånvaro. Sd tar visserligen avstånd från detta, men lika väl som det har konstaterats att de har stödat upp i leden, är det väl känt att främlingsfientlighet och rasism åtminstone historiskt har genomströmat både partiet och hela opinionen runt dem.

Sd förespråkar i sitt partiprogram två metoder för att uppnå en homogen nationalstat; återvandring och assimilering. Båda dessa kan sägas strida mot Sveriges grundlag.

Återvandring innebär att invandrade svenska medborgare ska uppmanas att återvända till sina forna hemländer, men att utöva påtryckningar gentemot ett urval baserat på etnicitet, religion och kulturell tillhörighet kan omöjligt vara något annat än olaga diskriminering.

Även principen om assimilering är tveksam ur ett juridiskt perspektiv då det i Regeringsformens första kapitel och andra paragraf står att "etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv bör främjas". Detta är alltså inte förenligt med sd:s krav på anpassning till en majoritetskultur.

Gemensamt för de tre tidningarna i vår undersökning är att det

mer eller mindre saknats en ideologisk diskussion. Frågan om sd:s ideologi, vad den innebär och vad dess konsekvenser är, har lyst med sin frånvaro sånär som på ett fåtal exempel. Begreppen rasism och främlingsfientlighet har över huvud taget inte diskuterats närmare, och oavsett hur man väljer att tolka sd:s ideologi är det frågor som behöver lyftas fram.

Det vore i sanning i linje med det demokratiska uppdraget. ■

JOHAN SJÖLUND

FAKTA

Assimilation är den process som innebär att något omvandlas till att ha större likhet med eller helt införlivas med något annat.

I fråga om invandring och kultur innebär det enligt sd:s principprogram att "de, som invandrat, tar till sig majoritetskulturen och på sikt uppgår i nationen".

Källor:
Wikipedia
Sverigedemokraternas hemsida

En utgående modell?

I en ny opinionsundersökning fick Sverigedemokraterna 4.2 procent i riksdagsvalet, något som bekräftar att de är en politisk realitet som man inte kan blunda för. Att tysta ner eller smutskasta partiet och dess representanter är odemokratiskt och oförenligt med det journalistiska uppdraget. Dessbättre verkar det vara en modell på utgående. Allt fler tidningar behandlar nämligen sd neutralt. Däremot missar de ofta den ideologiska diskussionen.

Enligt SOM-institutet är sd Sveriges mest ogillade parti. Negativa, slentrianmässiga perspektivmärkörer har varit vanliga i rapporteringen om partiet.

Att förhålla sig till sd är inte självklart enkelt, och många journalister säger att de tycker att det är mer komplicerat att skriva om sd än om andra partier.

De tre tidningarna i vår undersökning hade alla ambitionen att behandla sd som ett "parti som alla andra", och även media i allmänhet har börjat behandla sd som ett politiskt parti och inte bara en högerextrem våldsorganisation.

Eftersom sd 2006 fick mandat i över hälften av Sveriges kommuner har deras valda representanter en demokratisk legitimitet. Alltså bör nyhetsmedia rapportera sak-

ligt och neutralt om sd:s politiska arbete.

Att smyga in negativa epitet på nyhetsplats, i synnerhet om det i sammanhanget är irrelevant information, är inte förenligt med en saklig rapportering. Journalistens roll måste vara att ställa relevanta frågor. Och följdfrågor.

Att som tidning ta ställning är inte fel, men då ska man vara konsekvent och argumentera för sin sak. Sd har en kontroversiell ideologi som många inte accepterar som demokratisk. Vi kan peka på flera saker i deras politik som är klart diskutabla, bland annat deras motstånd mot mångkulturen och deras syn på nationalstaten.

Att skriva om detta hör definitivt till det journalistiska uppdraget, men det ska göras på rätt ställe.

I vår undersökning förekom sd sällan eller aldrig på ledarplats, där man på en tidning kan ta ställning politiskt. Debatt- och insändarsidor är utrymmen för en öppen diskussion där både läsare och journalister kan komma till tals, men inte heller där förekom sd i någon större utsträckning.

Liksom när det gäller andra parti-ers ideologier är det en självklarhet att förklara vad sd:s ideologi innebär och vad den kan få för konsekvenser. Och eftersom sd:s ideologiska principer i stor utsträckning förknippas med främlingsfientlighet och integrationsproblem är det extra viktigt att debattera detta. Men den diskussionen lyser allt som oftast med sin frånvaro. ■

Summering

Vi har alltså läst mer än 3000 artiklar. Tre tidningar, tre orter, tre valrörelser. 61 av artiklarna handlade om Sverigedemokraterna, och det är runt dem som detta arbete kretsar. Frågan vi ställde oss var: Sköter journalisterna sitt demokratiska uppdrag? Här ska vi summera vad vi kommit fram till.

FÖR DET FÖRSTA.

Sd:s valresultat och mängden medieuppmärksamhet de får, följs på ett iögonfallande sätt åt. Men vad är hönan och vad är ägget i den här historien? Går sd framåt på grund av ökad mediebevakning, eller ökar bevakningen när redaktionerna känner vilket håll det blåser åt i väljarkåren? Vi har inget bra svar på den frågan. Inte ens Kent Asp har det.

FÖR DET ANDRA.

Ideologin glöms bort. Att förankra politiska förslag i ideologi, att visa varför vissa partier lägger fram vissa förslag, är en del av det demokratiska uppdraget. I vår undersökning finner vi att sd:s uttalanden sällan får den ideologiska förankringen. Detta gäller dock inte enbart sd utan även övriga partier. Flera av våra intervjupersoner efterlyser mer ideologisk diskussion. Christian Munthe ger ett konkret exempel. Han menar att folkpartiets utspel om krav på invandrares svenskunskaper inför valet 2002 var en ideologisk murbräcka för sd. Frågan väckte stor uppmärksamhet, men den ideologiska förankringen lös med sin frånvaro.

FÖR DET TREDJE.

Blott en bråkdel av artiklarna om sd handlar om vad de åstadkommit under föregående mandatperiod. Det kan naturligtvis ha sin förklaring i att partiet inte varit representerade i alla kommuner under de perioder vi undersökt. I Orsa och Helsingborg ställde de upp för första gången 2002.

Dessutom vittnar både Ewa Wirén på Mora Tidningar och Allan Johansson på Trollhättans Tidning om att det faktiskt inte funnits mycket att rapportera om. På Mora Tidning skrev man till och med artiklar om hur *lite* sd:s representanter åstadkommit.

Dessutom. En häpnadsväckande andel artiklar handlar inte om politik över huvud taget. Vid en närmare granskning hittar vi dock en förklaring. Det rör sig ofta om notiser av typen opinionsundersökningar, sd ställer upp i valet, sd ställer inte upp i valet, sd-demonstration attackerad av motdemonstranter. Vi utgår ifrån att dessa siffror skulle kunna gälla för övriga partier också.

FÖR DET FJÄRDE.

Lejonparten av bevakningen är att betrakta som neutral. Av 32 ny-

hetsartiklar om sd har vi klassificerat 29 st. som just neutrala.

Däremot förekommer det, som sagt, omotiverade epitet av typen "främlingsfientliga" eller "rasistiska" sd i enstaka artiklar.

Sd får dessutom komma till tals i en, tycker vi, godtagbar omfattning. Vi har förvisso sett exempel på artiklar där journalisten missat att ställa befogade följdfrågor, men minst lika ofta gör journalisten ett i våra ögon utmärkt arbete på den fronten.

FÖR DET FEMTE.

Media har blivit bättre på att rapportera om partiet. Även de personer vi intervjuat vittnar om att det faktiskt är så. Det har pågått, och pågår en diskussion på redaktionerna.

Med bättre menar vi inte att de framstår i bättre dager i media, utan att media numera granskar sd som ett politiskt parti.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att journalister sköter sitt demokratiska uppdrag bättre 2006 än 1998. ■

Sverigedemokraterna, medierna och demokratin

Arbetsrapport

**JOHAN SJÖLUND
MARTIN SPAAK
MARTIN TRYGG**

HANDLEDARE: JOHANNES BJERLING

Abstract (Svenska)

Titel: Sverigedemokraterna, medierna och demokratin
Författare: Johan Sjölund, Martin Spaak, Martin Trygg

Tredje terminen, ht -08
Journalistprogrammet 120 p
JMG
Göteborgs Universitet

Sverigedemokraterna, medierna och demokratin analyserar över 3000 artiklar skrivna i tre lokala tidningar under tre veckor i tre olika valrörelser. I Mora Tidning, Helsingborgs Dagblad och TT-ELA analyserar vi vad som skrivits om Sverigedemokraterna.

Vår huvudfrågeställning var om medierna sköter sitt demokratiska uppdrag i rapporteringen kring sd. För att kunna jämföra vårt material har vi gått igenom alla artiklar som behandlar valrörelsen oavsett parti. De som innefattar sd har vi dessutom analyserat djupare.

Vi har gjort en innehållsanalys av materialet där vi utgått från givna kriterier (se bifogad kodbok). Utöver detta innehåller arbetet också ett antal intervjuer med allt ifrån chefredaktörer och journalister till politiska filosofer och medievetare. Dessutom finns det analyser och krönikor som fördjupar problematiken som finns.

Sverigedemokraterna, medierna och demokratin tar avstamp i att Sverige har en deltagardemokrati med deliberativa inslag. Enligt vedertagen demokratiteori ställer ett sådant styrelseskick en rad krav på nyhtesmedierna. Vi har också utgått från SOU-undersökningarna som beskriver medias demokratiska uppdrag. Med hjälp av vår undersökning och våra teoretiska utgångspunkter har vi därmed kunnat undersöka hur sd har behandlats och hur de bör behandlas i media.

Våra slutsatser är att media har blivit bättre på att rapportera om partiet. Även de personer vi intervjuat vittnar om att det faktiskt är så. Det har pågått, och pågår en diskussion på redaktionerna.

Med bättre menar vi inte att de framstår i bättre dager i media, utan att media numera granskar sd som ett politiskt parti.

Ideologin glöms bort. Att förankra politiska förslag i ideologi, att visa varför vissa partier lägger fram vissa förslag, är en del av det demokratiska uppdraget. I vår undersökning finner vi att sd:s uttalanden sällan får den ideologiska förankringen. Detta gäller dock inte enbart sd utan även övriga partier. Flera av våra intervjupersoner efterlyser mer ideologisk diskussion.

Sd:s valresultat och mängden medieuppmärksamhet de får, följs på ett iögonfallande sätt åt. Men vad är hönan och vad är ägget i den här historien? Går sd framåt på grund av ökad mediebevaktning, eller ökar bevakningen när redaktionerna känner vilket håll det blåser åt i väljarkåren?

Blott en bråkdel av artiklarna om sd handlar om vad de åstadkommit under föregående mandatperiod. Det kan naturligtvis ha sin förklaring i att partiet inte varit representerade i alla kommuner under de perioder vi undersökt. I Orsa och Helsingborg ställde de upp för första gången 2002.

Dessutom. En häpnadsväckande andel artiklar handlar inte om politik över huvud taget. Vid en närmare granskning hittar vi dock en förklaring. Det rör sig ofta om notiser av typen opinionsundersökningar, sd ställer upp i valet, sd ställer inte upp i valet, sd-demonstration attackerad av motdemonstranter. Vi utgår ifrån att dessa siffror skulle kunna gälla för övriga partier också.

Övergripande kan vi konstatera att de undersökta tidningarna sköter sitt demokratiska uppdrag bättre år 2006 än de gjorde 1998.

Abstract (English)

Title: Sverigedemokraterna, medierna och demokratin
(The Sweden Democrats, media and democracy)
Authors: Johan Sjölund, Martin Spaak, Martin Trygg

Third semester, autumn 2008
Journalist Program 120 ECTS credits
JMG
Göteborgs Universitet (University of Gothenburg, Sweden)

Sverigedemokraterna, medierna och demokratin analyzes more than 3,000 articles written in three local newspapers for three weeks in three different election campaigns. In Mora Tidning, Helsingborgs Dagblad and TT-ELA, we analyze what was written about the Sweden Democrats (Sverigedemokraterna).

Our main issue was whether the media do their democratic mandate in its reporting on sd. In order to compare our material we have gone through all the articles concerning the election regardless of party. Those including sd, we have also analyzed further.

We have done a content analysis where we started from given, specified criteria (see attached Codebook).

The work also includes a number of interviews with everything from editors and journalists to political philosophers and media analysts. Moreover, there are several analysis and columns where the existing problems are discussed.

Sverigedemokraterna, medierna och demokratin departs in the fact that Sweden has a participatory democracy with deliberative elements. We also connect to SOU investigations (Official Investigations of the State of Sweden) that are setting up a framework for the media's democratic mandate. We are using this to examine how sd has been treated in the media and how they should be treated.

Our conclusion is that the media have become better at reporting in general. Even the people we interviewed suggests that it is indeed so. There has been, and is an ongoing discussion within the news desks.

By better, however, we do not mean that the media image of sd has become more positive, but that media now are covering sd as any political party.

Ideology is forgotten. To anchor the policy proposals in ideology, to show why certain parties present certain proposals, is one part of the democratic mandate. In our investigation we find that sd's statements rarely are given the ideological anchorage. This applies not only to sd but also to other political parties. Several of the people we interviewed, are also looking for more ideological debate.

Sd's election results and the amount of media attention they receive, are linked together closely, percentage wise. But does sd:s result depend on increased media interest, or do the newspaper coverage reflect the opinion?

Only a fraction of the articles about sd are about what they accomplished during the previous term. It could, of course, be due to the fact that the party has not been represented in all municipalities during the periods we examined. In Orsa and Helsingborg they participated for the first time in 2002.

Moreover, a staggering proportion of articles is not about politics at all. On closer examination, however, we find an explanation. These are often articles such as opinion polls, "sd will participate in the elections", "sd is not up for election", and so on. We assume that these figures also could apply to other parties.

On the whole, we conclude that the investigated newspapers do fulfill their democratic mandate better in 2006 than they did in 1998.

Syfte

Syftet med arbetet är att granska mediebilderna och journalistiken om Sverigedemokraterna. Hur ser den ut? Hur bör den se ut? Och hur förhåller den sig till partiets kommunala representation?

Motivering

Hur man ska rapportera om Sverigedemokraterna är en svår fråga att ta ställning till. En dag kommer vi antagligen att hamna i situationen där vi måste göra det själva. Det är således delvis av personliga skäl vi vill ta reda på hur rapporteringen ser ut, men också hur den borde se ut. Dock vill vi också tillföra samhället något. Vi vill förankra givna teorier mot hur verklighetens rapportering ser ut. Gör journalisterna idag "rätt"? Eller behöver de ändra sitt arbete? För att politiker och privatpersoner ska kunna delta i en samhällelig debatt och ta ställning krävs en korrekt journalistik.

Dessutom vill vi med vår kvantitativa undersökning tillföra forskningen en kartläggning och kunskap om hur media inför de tre senaste valen hanterat Sverigedemokraterna i de aktuella kommunerna.

Metod

Utifrån våra grundläggande frågeställningar; hur mediabilden av Sverigedemokraterna ser ut, och hur den bör se ut; förberedde vi en undersökning av tre tidningar och gjorde en innehållsanalys av den politiska bevakningen i dessa. Med hjälp av ett kodschema med ett antal frågeställningar kunde vi föra protokoll över hur denna bevakning sett ut beträffande artiklarnas storlek och typ. I de fall som handlade om Sverigedemokraterna noterade vi även:

- vem som kommer till tals i artikeln
- vilket politiskt fokus artikeln har
- på vilket sätt Sverigedemokraterna är i huvudroll; som parti, i egenskap av partipolitiker eller i egenskap av privatperson
- om de får följdfrågor
- om inställningen är neutral, negativ eller positiv.

För mer information, se den bifogade kodboken.

Med SPSS kunde vi sedan sammanställa resultaten och jämföra dem sinsemellan.

Resultaten av vår undersökning har sedan legat till grund för det fortsatta arbetet. Vi intervjuade personer från olika kompetensområden och diskuterade teori kontra resultat, och slutligen lade vi till egna slutsatser och synpunkter.

Problemformulering

Hur har man rapporterat om sd?

- Hur stort utrymme har sd fått i den politiska bevakningen?
- På vilket sätt och i vilka sammanhang har man rapporterat om sd?

Hur bör man rapportera om sd?

- Förhåller sig medierna till Sverigedemokraterna i enlighet med det demokratiska uppdraget?
- Hur ser det demokratiska uppdraget ut?
- Har de aktuella tidningarna specifika policies om förhållningssätt?

Hur hänger bevakningen av sd ihop med valresultaten?

- Speglar valresultaten den mediala bevakningen av partiet inför valen?
- Går det att dra slutsatser om orsak och verkan?

Avgränsning

Vi har undersökt den politiska bevakningen i lokaltidningarna på följande orter under tre veckor inför valen 1998, 2002 och 2006:

- Orsa (Mora Tidning),
- Helsingborg (Helsingborgs Dagblad)
- Trollhättan (TT/ELA)

Undersökningen syftar endast till att ge en bild av hur det har sett ut i de aktuella tidningarna under den angivna tidsperioden. Vi har ingen ambition att generalisera och hävda att den är representativ för andra tidningar än de vi undersökt, eller att de resultat vi kommit fram till skulle stämma överens med hur det sett ut på respektive tidning före eller efter tidsperioden för vår undersökning.

I undersökningen har vi räknat det totala antalet artiklar där ett politiskt parti, eller en representant för ett politiskt parti, är huvudaktör. Med det menar vi att de nämns i rubrik, ingress eller bildtext. När det gäller insändare saknas ofta ingress och bildtext. Där räcker det med att politiska partier nämns, eller att det är en representant för ett parti som skrivit under insändaren. Det totala antalet artiklar i undersökningen var 3038, varav 61 hade sd i huvudroll. I 46 artiklar nämns sd utan att de är i huvudroll.

För att ha något att relatera till valde vi att ta med all politisk bevakning, inte bara den som refererar till Sverigedemokraterna. Tanken med valet av kommuner var dels att få en geografisk spridning, dels att hitta kommuner där Sverigedemokraternas representation har

- a) varit relativt oförändrad
- b) gått framåt
- c) gått bakåt

under denna tidsperiod. Syftet med att studera tre valrörelser under loppet av två mandatperioder var att kunna se förändringar av både opinion och journalistik, och därmed kunna undersöka hur dessa förändringar förhåller sig till varandra.

I Orsa fick de 0 mandat 1998, 1 mandat 2002 och 1 mandat i valet 2006. Orsa är således vårt exempel på en kommun där SD:s representation sett relativt oförändrad ut.

Helsingborg får exemplifiera en ort där SD har gått starkt framåt. Där fick SD noll mandat 1998, 3 mandat 2002, och 2006 fick de 6 mandat.

I Trollhättan fick de, i samma ordning, 2, 2 och 1 mandat i respektive val. Trollhättan är alltså den ort som får exemplifiera en tillbakagång för SD.

Från början tänkte vi undersöka tre av de fem orter där SD faktiskt fick mandat i valet 1998, och se hur utvecklingen såg ut. Men av olika anledningar tyckte vi att de kanske inte är helt representativa. Dals Ed och Höör kändes som för små orter, dessutom förlorade SD sitt enda mandat i Dals Ed redan 2002. I Haninge hade troligtvis splittringen i Sverigedemokraterna och Nationaldemokraterna snedvridit bevakningen, samtidigt som det skulle ha inneburit att vi hade behövt undersöka både SvD och DN. Beträffande Sölvesborg misstänker vi att Jimmie Åkessons lokalanknytning och position i fullmäktige eventuellt kan ha påverkat bevakningen, både kvantitativt och till dess karaktär.

Teoretiska utgångspunkter

För att kunna säga något, inte bara om hur den journalistiska bevakningen av Sverigedemokraterna ser ut, utan om hur den bör se ut, var vi tvungna att ta reda på vilka krav som man kan tänkas ställa på media. Pressutredningarna från 1972 och 1994 var givna som källor då de specificerar vilka medias uppgifter är, samtidigt som de har en stark legitimitet inom branschen.

Vidare kan man enligt vedertagen demokratiforskning utifrån olika demokratiska styrelseskick ställa olika krav på den samhälleliga journalistiken. I SOU 2000:1 fastslås att Sverige är en deltagardemokrati med deliberativa inslag, något som enligt Jesper Strömbäck fordrar en valjournalistik som:

- låter de politiska alternativen beskriva verkligheten
- redogör för vilka ideologiska principer som är vägledande för de politiska alternativen
- informerar om sakpolitiska åsikter de politiska alternativen förespråkar
- informerar om hur de politiska alternativen agerat under föregående mandatperiod
- informerar om troliga konsekvenser av politiska förslag

Eftersom Sverigedemokraterna är centrala i vår undersökning var det nödvändigt att skaffa sig kunskap om partiet. Boken Sverigedemokraterna från insidan av Richard Slätt berättar en avhoppad partimedlems historia och hans bild av partiet. Sverigedemokraterna av Stieg Larsson och Mikael Ekman är en utförlig redogörelse för partiets tillkomst och framväxt.

För att kunna belysa diskussionen om huruvida Sverigedemokraterna är rasistiska eller inte var vi tvungna att läsa in oss på postkolonial teori och annan forskning om strukturell rasism. Enligt den officiella definitionen är rasism något som rangordnar efter biologiska kriterier. En vidare definition som innefattar även kulturell tillhörighet är i stor utsträckning accepterad inom akademisk forskning, men har ännu inte vunnit officiell legitimitet. En rad offentliga utredningar - SOU 2005:56 och SOU 2006:79 - slår fast att strukturell rasism är ett stort problem i Sverige, och att kunskapen om detta är bristfällig. Böckerna Sanningens många nyanser av Behrang Kianzad, Mörk magi i vita medier av Ylva Brune och Maktens olika förklädnader av Mulinari, Molina och de los Reyes handlar om rasism och främlingsfientlighet ur kulturvetenskapliga och postkoloniala perspektiv. I dessa identifieras rasism och främlingsfientlighet definierade utifrån kulturell tillhörighet, och som strukturella problem snarare än resultaten av enskilda individers handlingar och intentioner.

Arbetsfördelning

Johan Sjölund

Intervjuer

Kianzad, Behrang
Lorenzoni, Patricia
Johansson, Lars
Borg, Samuel
Olsson, Yvonne
Arvidsson, Magnus

Artiklar

Nyrasism – inte bara biologi
Andra vägar att gå
Glöm inte ideologin
Det nya arbetarpartiet?
Hallå där, Lars Johansson
Hej reporter
En utgående modell?

Böcker

Maktens olika förklädnader
Mörk magi i vita medier
Sanningens olika nyanser
Sverigedemokraterna – den nationella rörelsen
Det blågula glashuset
Integrationens svarta bok

Martin Spaak

Intervjuer

Asp, Kent
Demker, Marie
Johansson, Allan

Artiklar

Det demokratiska uppdraget
Mediebevakning vs. Valresultat
Hallå där, Marie Demker
Trollhättan har tröttnat
Sverigedemokraterna behandlas inte neutralt

Böcker

Mäktiga Massmedier
Den medialiserade demokratin
Vårt dagliga blad
Sverigedemokraterna – den nationella rörelsen

Martin Trygg

Intervjuer

Munthe, Christian
Nord, Lars
Orrenius, Niklas
Lind, Börje
Stenhall, Gun
Waltersson, Leif
Wirén, Eva

Artiklar

Varför granska dem som granskar sd?
Sverigedemokraterna – ett parti som alla andra
Sverigedemokraterna är ingen stor sak i Orsa
Hej reporter
Att skriva om Sverigedemokraterna
"Journalisterna sköter sitt jobb"
Ledare glömmer lokalpolitiken

Böcker

Sverigedemokraterna från insidan
Sverigedemokraterna – den nationella rörelsen

Gemensamt

Gjort

Redigering
Arbetsrapport
Summering
Abstract
Kodning
Research (Ams, Migrationsverket, Expo,
www.sverigedemokraterna.se mm)

Läst

SOU 2000:1
Pressutredningarna 1972 och 1994
På ledarplats – i demokratins tjänst?
"Jag är inte emot invandrare. Jag klipper mig hos en marockan. Och vi hade vår valvaka på en pizzeria" – En undersökning av hur Dagens Nyheter, Göteborgs-Posten och Sydsvenska Dagbladet bevakade Sverigedemokraterna månaden efter valet 2006
Metodpraktikan

Allt arbete har skett i samförstånd och diskuterats öppet inom gruppen.

Litteratur

Asp, Kent 1986: *Mäktiga Massmedier*. Förlaget Akademilitteratur AB, Stockholm

Brune, Ylva 1998: *Mörk magi i vita medier – Svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*. Carlssons Bokförlag, Bjärnum

Larsson, Stieg/Ekman Mikael 2001: *Sverigedemokraterna – Den nationella rörelsen*. Ordfront förlag, Stockholm

Slätt, Richard (redaktör) 2004: *Sverigedemokraterna från insidan – Berättelsen om Sveriges största parti utanför riksdagen*. Hjalmarsson & Högberg Bokförlag AB, Stockholm

Esaiasson, Peter/Giljam, Mikael/Oscarsson, Henrik/Wängnerud, Lena 2007: *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Norstedts Juridik AB, Vällingby

Holmberg, Sören/Weibull, Lennart (red) 2007: *Det nya Sverige – SOM-rapport nr 41*. SOM-institutet Göteborgs universitet, Kungälv.

Kianzad, Behrang/Sandström, Lasse 2008: *Sanningens många nyanser – En handbok i mångfaldsjournalistik*. Carlssons Bokförlag, Falun.

de los Reyes, Paulina/Molina, Irene/Mulinari, Diana (redaktörer) 2006: *Maktens (o)lika förklädnader – Kön, klass och etnicitet i det postkoloniala Sverige*. Bokförlaget Atlas, Finland

Strömbäck, Jesper 2004: *Den medialiserade demokratin – Om journalistikens ideal, verklighet och makt*. SNS Förlag, Kristianstad

Statens offentliga utredningar mm:

Svensk press – Pressens funktioner i samhället. Angivet av 1972 års pressutredning. SOU 1975:78

Vårt dagliga blad – Stöd till svensk dagspress. Betänkande av Pressutredningen -94. SOU 1995:37

Demokratiutredningens slutbetänkande, SOU 2000:1

Det blågula glashuset, SOU 2005:56

Integrationens svarta bok, SOU 2006:79

Regeringsformen - 2 kapitlet, 1§

Internetkällor och övriga källor

www.sverigedemokraterna.se (november 2008)

www.ams.se (12/11 2008)

www.scb.se (16/10 2008)

www.expo.se (novemner 2008)

<http://sydsvenskan.se/sverige/article40929.ece>

<http://sydsvenskan.se/sverige/article239105.ece>

Migrationsverket (korrespondens via e-post)

Studentuppsatser

Börjesson, Jonas/Berg, Mikael/Terneborn, Erik: På ledarplats – i demokratins tjänst? JMG 2007

Dahllöv, Anna/Lagerstedt, Jenny/Strömberg, Maggie: "Jag är inte emot invandrare. Jag klipper mig hos en marockan. Och vi hade vår valvaka på en pizzeria" – En undersökning av hur Dagens Nyheter, Göteborgs-Posten och Sydsvenska Dagbladet bevakade Sverigedemokraterna månaden efter valet 2006. JMG 2006

Intervjupersoner

Arvidsson, Magnus - reporter på Helsingborgs Dagblads Landskronaredaktion

Asp, Kent - professor i Journalistik vid Göteborgs universitet

Borg, Samuel - lokalredaktör på Nerikes Allehandas Kumlaredaktion

Demker,Marie - professor i Statsvetenskap vid Göteborgs universitet

Johansson, Allan - chefredaktör på TT-ELA

Johansson, Lars - chefredaktör på Helsingborgs Dagblad

Kianzad, Behrang - författare och frilansjournalist

Lind, Börje - reporter på Mora Tidnings Orsaredaktion

Lorenzoni, Patricia - forskare och idéhistoriker vid Göteborgs universitet

Munthe, Christian - professor i praktisk filosofi vid Göteborgs universitet

Nord, Lars - professor i politisk kommunikation vid Mittuniversitetet

Olsson, Yvonne - reporter på TTELA

Orrenius, Niklas - journalist på Sydsvenskan

Stenhall, Gun - kommunreporter på Norrköpings Tidning

Waltersson, Leif - kommunreporter på SLA

Wirén, Ewa - chefredaktör på Mora Tidning

Bilaga 1: Kodboken

Undersökningens tidsperioder:

Avser lördagen före respektive valdag och tre veckor bakåt. Detta eftersom många tidningar inte kommer på söndagar.

29/8 – 19/9 1998 (Val hölls 20/9)

24/8 – 14/9 2002 (Val hölls 15/9)

26/8 – 16/9 2006 (Val hölls 17/9)

Samtliga politiska artiklar kodas fram till och med punkt 9. Artiklar med sd som huvudaktör kodas fram till punkt 14. Därefter följer en stringvariabel där vi kortfattat redogör för artikelns inställning till sd utifrån de olika kriterier som anges i punkt 14.

1. Tidning

Mora tidning = 1

Blekinge Läns Tidning = 2

Helsingborgs Dagblad = 3

TTELA = 4

2. År

1998 = 1

2002 = 2

2006 = 3

3. Månad

Augusti = 1

September = 2

4. Dag

Löpande efter datum

5. Typ av artikel

Ledare = 1

Insändare = 2

Nyhetsplats = 3

Reportage = 4

Personporträtt/Kandidatporträtt/Partiinfor-
mation = 5

Debatt = 6

6. Storlek

Upp till uppslag = 1

Upp till helsida = 2

Upp till halvsida = 3

Upp till kvartssida = 4

Notis = 5

7. Bild

Ja, sd på bild/illustration = 1

Ja, annan på bild/illustration = 2

Ingen bild/illustration = 3

8. Politisk nivå

Lokal = 1

Regional = 2

Nationell = 3

9. Politiskt parti

Sd = 1

Övriga = 2

Övriga, men sd nämns i något
sammanhang = 3

10. Vem kommer till tals?

Ledarredaktionen = 1

Sd = 2

Sympatisör = 3

Motståndare = 4

Journalisten = 5

Polis/myndighet = 6

11. Politiskt fokus

Vad som gjorts (sanktionsbetoning) = 1

Ideologi = 2

Sakpolitiska åsikter = 3

Verklighetsbeskrivning = 4

Inte politik = 5

Opinionsundersökning = 6

12. Sd i huvudroll, hur?

Som person, privat = 1

Som person, professionellt = 2

Partiet som sådant = 3

13. Får de följdfrågor?

Ja = 1

Nej = 2

Inte aktuellt = 3

Går ej avgöra = 4

14. Inställning till sd

Positiv = 1

(T.ex. sakligt/rationellt argumenterande, mo-
raliskt argumenterande)

Negativ = 2

(T.ex. nedlåtande/raljerande, rationellt ifråga-
sättande, moraliskt ifrågasättande)

Neutral (eller ej möjligt att avgöra) = 3

(T.ex. saklig nyhetsrapportering)